

ton iszapja. Dr Traxler felismerte benne az *Ephydatia fluviatilis* Lbkn. sp. amphidiskusait; de talált olyan gemmulatúket is, melyek a *Spongilla fragilis* Leyd. gemmulatújához hasonlóak, s csak abban különböznek, hogy gyakran tompa szög alatt kétszer megvannak hajtvva, és úgy látszik, egy eddig ismeretlen fajhoz tartozhatnak. Vannak továbbá ez iszapban nagy, síma, mindkét végökön tompa tűk, melyek trópusi faj tűjéhez hasonlítanak; azonban Dr. Traxler nem tartja kizártnak, hogy e tűk talán a *Spongilla fragilis*-hez és *Ephydatia fluviatilis*-hez tartoznak, és a víz állandó magas hőfoka (az

évszak szerint 26—30 fok C.) alatt változtak el.

5. Dr. Staub Móríc z ismerteti A. H. Nathorst legújabb művét: »Zur fossilen Flora der Polarländer« és figyelmeztet a mű nagy jelentőségére, a mennyiben ebben a szerző nemcsak Heer régiebb meghatározásait revidálja és kijavítja, hanem az arktikus vidékek palaeozoos flóráját újabb leletek útján is jobban megvilágítja. Az ismertetett munkában a Spitzbergák devon és alsó carbon, a Medve-sziget alsó carbon és Novaja-Zemlya devon flórájának leírását tartalmazza.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1894 november 21-ikén.

Elnök: Szily Kálmán.

Jegyző: Csopey László.

Jelen vannak: Borbás Vincze, Entz Géza, Fodor József, Fröhlich Izidor, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Inkey Béla, Klug Nándor, Kövesligethy Radó, Krenner József, Laufenauer Károly, Lengyel Béla, Mágócsy-Dietz Sándor, Mihalkovics Géza, Pethő Gyula, Schenk István, Schuller Alajos, Semsey Andor, Staub Móríc z és Thanhoffer Lajos választmányi tagok; Heller Ágost könyvtárnok, Wartha Vincze első, Paszlavszky József másodtitkár és Lengyel István pénztárnok.

Az elnök jelenti, hogy a mult választmányi ülés határozatához képest a Társulat üdvözlő iratát eljuttatta b. Eötvös Loránd vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, a kitől azt a megbízást kapta, hogy mély köszönetét és baráti üdvözlését jelentse ki a választmánynak szíves megemlékezéseért. — Örvedetes tudomásul vétetik.

A titkár előterjeszti a szakértekezletek ügyrendjének megállapítása ügyében kiküldött bizottság munkálatát. — A választmány élénk eszmecsere után elhatározta, hogy a »szakértekezletek« elnevezést »szakosztályok« névvel fogja helyettesíteni, hogy az ügyrend kinyomassék, a választmány tagjainak még a közgyűlés előtt megküldessék és a közgyűlésnek elfogadás végett előterjeszessék.

Lengyel István pénztárnok előterjeszti a gazdasági ügyeket, úgymint:

a) A forgó tőke állását 1894 október végén. — Tudomásul vétetik.

b) A földhitelintézetnek időközben beérkezett átiratait. — Tudomásul szolgálnak.

c) A »Borászati Lapok« kérelmét, hogy engedné meg a Választmány, hogy Jablonowski munkájából egy fejezetet, a szerző előleges beleegyezésével, karácsonyi számában 15 ezer példányban és a Társulat tulajdonjogának tiszteletben tartásával közölhesse. — A választmány a kért engedelmet megadja.

d) Jelenti, hogy Petrovits István, kir. borászati felügyelő Kecskeméten, 100 frttal az örökítő tagok sorába lépett s alapítványát be is fizette. — Örvedetes tudomásul vétetik.

S hogy Dr. Kiss Károly tanár Budapesten 100 frtos alapítványt tett a chemiai folyóirat részére, a melynek immár 2000 frtra rugó alapítványa van. — Örvedetes tudomásul szolgál.

e) Jelentést tesz a Társulat tagjainak létszámáról. — Tudomásul vétetik.

f) Kérdést intéz a választmányhoz, nem tartaná-e czélszerűnek, ha a Társulátnak a neve jelenlegi helyiségünk körüti oldalán kitétetnének, hogy a vidékről érkező s errehaladó tagoknak is legott a szemökbe ötljék. — A választmány a tervet elfogadja s végrehajtásával a titkárságot megbizza.

A titkár mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó választmányi ülés óta 5 rendes tag haláláról értesült. Elhunyt Balajthy Dénes tanár, Halason; Markos György pénzügyi tanácsos, Ungváron; Söky Gábor tanár,

Esztergomban; Taerner István erdész, Pancsován; Veréczy Lajos árvaszéki elnök, M.-Szigeten. — Szomorú tudomásul vétetik.

Kilépésöket bejelentették 27-en. — Tudomásul van.

A jegyző felolvassa az utolsó v. ülés óta a könyvtárba érkezett ajándékokat. Szerzők ajándékai: Dr. Thirring Gusztáv, Budapest közegészségi és közművelődési viszonyai; Koós Gábor, Áruisme; Dr. Schuschny Henrik, Középiskolai tanulók idegessége; Dr. Rátz István, Állatorvosi gyógysertan, továbbá 12 darab értekezés; Orient Gyula, Nehány kötőszér hatóanyag- és bakterium-tartalmáról; további ajándékok: Az aradcsanádi öntözések, — az aradcsanádi öntöző Társulat ajándéka; Papanek N. János, Gazdasági eszközök rajza stb., Horváth Géza ajándéka; Drude, Führer durch den kön. bot. Garten in Dresden, Léderer Ábrahám ajándéka; A m.-óvári m. kir. gazdasági akadémia könyvtárának jegyzéke, az igazgató-ság ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Aizenpreis Kálmán gazdasz Keszthelyt, (ajánló: Zdeborszky V.); Bergmann Ernő L. gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Bursza Ferenc pályafelvigyázó Somosújfalú, (Reisz M.); Cséfalvay Géza gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Dráguss Lajos gazdasz Pa.-Kengyel, (Hornyánszky I.); Esső István cukorgyári hivatalnok Ács, (Darkó E.); Faber Sándor gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Fénd Károly gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Graf Antal gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Dr. Grün János közs. orvos Lovrin, (Trammer I.); Hahn János gyógyserész N.-Károly, (Farkas S.); Haupt Pál okl. gyógyserész Fogaras, (Györke L.); Horváth Lajos gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Jeszky József postatávirada-kiadó Huszt, (Nagy K.); Kende Albert gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Ifj. Kleebblatt M. Nándor gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Kölgyesi Aladár Sándor gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Könczöl József hittanhallgató Innsbruck, (Horváth M.); Mairovitz Emil nagyvállalkozó Mária-Radna, (Ifj. Harmat L.); Mihálicz Gyula haszonbérlo Keszthely, (Zdeborszky V.); Mór Béla ev. s. lelkész Debreczen, (Harmath G.); Nádor Béni m. á. v. mérnök Kaposvár, (Weisz I.); Pollacsek C. Vilmos isk. igazgató Marosvásárhely, (Lengyel I.); Pólya Sándor ker-tész-vállalkozó N.-Várad, (Lengyel I.); Ro-

senberg József könyvelő Forró-Encs, (Gallik G.); Rozsonovszky Frigyes tanszerkészítő Budapest, (Francé R.); Salamon Amadé Ferencz m. k. p. ü. szemlész Ács, (Darkó E.); Scheer Gyula orvosjelölt Budapest, (Bein K.); Simonyi Elemér kir. járásbíró Illava, (Huberth V.); Sugár Lajos Budapest, (Lengyel I.); Tihanyi Endre plebános-alesperes Ipoly-Nyék, (Kalmár L.); Turcsa Tivadar urad. főerdész Csáki-Gorbó, (Mártonfi L.); Weber János gazdasz Keszthely, (Zdeborszky V.); Dr. Wohl Izor orvos Simon-tornya, (Weisz I.); a kik mind a 34-en megválasztottak; velők a tagok száma 7764-re emelkedett, a kik közt 210 alapító tag és 174 hölgy van.

Állattani értekezet 1894 januá-rius 11-ikén.

1. Dr. Horváth Géza bemutatja a »Marseillei zoológiai állomás« évkönyveit, tartalmukról és irányukról hosszabban beszél, s magát az állomást ismerteti.

A marseillei zoológiai állomást 1889-ben állították fel a marseillei városi hatóság áldozatkészsége és Marion egyetemi tanár buzgólkodása folytán.

Szolidan, czélyszerűen és kényelmesen rendezett épület az Endoume hegyfokán, a hová lóvonatú vasúttal juthatunk ki, és a honnan szépen áttekinthetjük az egész marseillei öblöt. Szemben vannak a Lerin szigetek és Chateau d'Iff (Dumas, Monte Christo). Vannak benne dolgozótermek, könyvtár, gyűjtemények, aquariumok; ez utóbbiakba a vizet egy kis gőzgép szivattyúzza fel, mert az épület magas szirtfokon fekszik. E szirtfok tájékán a tengernek egy része, néhány száz hold, tilalmazva van és kizárólag a zoológiai állomás rendelkezésére van bocsátva. Azon a területen a halászat tilalmas.

E halászati tilalomnak az a czélja, hogy a stációnak egészen érintetlen, mondhatni szűz terület álljon rendelkezésére, a melyben a tenger állatvilága minden idegen hatástól mentesen, egészen szabadon fejlődik, él és szaporodik.

Könnyen beláthatjuk, hogy ennek az intézkedésnek milyen nagy fontossága van úgy a tudományos vizsgálatokra, mint a gyakorlati irányú kutatásokra.

A marseillei zoológiai állomás ugyanis nemcsak tisztán elméleti tudományos czélokat követ, hanem gyakorlati irányú munkásságot is fejt ki. És ebben eltér — legalább tudtommal — valamennyi többi tengeri zoológiai stácziótól.

A marseillei stáció kiváló figyelmet fordít a tengeri halászatra és az azzal kapcsolatos különféle kérdésekre, mint a tengeri halászat tárgyát képező halaknak, kagylóknak és rákoknak életmódja, táplálkozása és fejlődési viszonyai, a különféle halászati módok, a halászat szabályozása, statisztikája stb. Mindezekkel a kérdésekkel, a tudományos vizsgálatok alapjára támaszkodva, foglalkozik.

Az állomás évkönyvei e kettős iránynak megfelelően mindig kétféle irányú dolgozatokat tartalmaznak: travaux scientifiques és travaux de zoologie appliquée.

A tudományos rész Paul Gourret monografiája a marseillei öböl Lemodipodái és Isopodáiról, 11 negyedretű táblával.

A gyakorlati irányú részben több értekezés van a halászati statisztika köréből, továbbá egyes halfajok halászatáról, a halak táplálékáról, növekedéséről és más rokon természetű dolgokról.

Ilyen kettős irányú működést kellene adni a Fiume vidékén felállítandó zoológiai állomásnak is.

2. Dr. Vá ngel Jen ő számos preparátum bemutatásával »A Balaton mőhállatvilágáról« szől. (L. bővebben a XXIX. Pőtfűzet 110. lapján.)

3. Kertész Kálmán a) »Uj módszer a halak konzerválására« czímen a halak konzerválására ajánlja a szublimát alkoholos oldatát, melyben a halak nyálkájában levő fehérje teljesen kicsapódik s az így keletkezett fehér lepel 1—2% kalilúggal való ecseteléssel eltávolítható. A további eljárás alkoholban való keményítés.

b) Röviden ismertett egy új eljárást a »vérszettek megfestésére« mikroszkópi készítményekben. A vörös vérszetteknek fedőlemez-készítményen való kettős festésére ajánlja egy rész eosin és két rész methylzöld keverékét, mikor is a mag zöld, a plasma vörös színre festődik.

1894 februárius 8-ikán.

1. Dr. Horváth Géza a mult évben Dél-Oroszországban utazván, az ott gyűjtött állatokat mutatta be. Jellemző és nevezetesebb állatokról bővebben értekezett; az emlősök közül különösen a pettyes ürgéket (*Spermophilus guttatus*) emelte ki, a melyek Oroszország déli tartományaiban nagyon kártevők. A beszarábiai kormányzáság megajándékozta ilyen kitömött ürgékből készített csinos biológiai csoporttal, a melyet előadó a magy. nemz. Muzeumnak engedett át. Ezen

kivül ismertette a nagy fűlő sünt (*Erinaceus auritus*), néhány dél-oroszországi gyíkot s néhány ottani arachnoideát, melyeket spiritus preparátumokban be is mutatott. Különösen a nagy *Androctonus*- és *Buthus*-fajok jellemzők, annál inkább, mert előadó szerint igen gyakoriak a Kaukázus tartományában; még nevezetesebbek és zoológiai szempontból igen érdekesekek az ott szintén gyakori *Solpuga*-félék. Végül a feltűnőbb rovarokat mutatta be az értekezletnek.

2. Dr. Pethő Gyula, »A kérődzők aranyos fogairól« értekezett. (L. bővebben a Term. tud. Közl. 295. füzet 131. lap.)

3. Jablonowski József »egy sárból épített darázsfszék« mutat be, mely egy magas faágon függött; a darazsak megfognia nem sikerült, azért a fajt biztosan nem határozhatja meg, de a fészekről ítélve, valószínűleg *Liunenes*-faj.

1894 márczius 8-ikán.

1. Dr. Uhrík Nándor, »Nevezetesebb magyarországi pillangőfajokat« mutatott be, leginkább azok a Budapest környékén gyűjtött fajokra terjeszkedve ki, és részletesen ismertette az *Oxytrípia orbiculosa* nevű fajt.

2. Francé Rezső, »A Plön melletti zoológiai állomás működéséről és eredményeiről« értekezett. Kiemeli különösen a plankton tanulmányozásának fontosságát, mert ezzel talán meg fogjuk fejthetni a halak tömeges megjelenésének és vándorlásának tőneményét, a mi halászati és haltenyésztési tekintetben igen fontos. A plőni állomás két évi munkálkodása alatt megállapította a tónak és környékének geológiai viszonyait, felvette a tó zoológiai és botanikai »inventáriumát« és különösen nagy gondot fordított az édesvízi plankton tanulmányozására. Eddig már a tudományra nézve 23 új állatot és számos fontos és érdekes biológiai és phaenológiai adatot köszönünk ez intézet működésének.

Chemia-ásványtani értekezlet

1894 október 30-ikán.

1. Győry István előadó közbejött akadályok miatt az értekezleten nem jelenhetvén meg, értekezéseit Ilosvay Lajos terjesztette elő:

a) »Az antimonszulfid mennyiségi meghatározásáról« című értekezésében ismerteti azt az eljárást, mely szerint káliumbromáttal methylorange vagy tropaeolin jelenlétében az antimont titrálás útján lehet meg-

határozni. Következtetése az, hogy sem az antimonpentaszulfid, sem a kermes minerale nevű készítmény a feltételezett összetételnek nem felel meg.

b) »*A cyanhydrogén oxidációja káliumpermanganáttal*« című értekezésében kimutatja, hogy a cyanhydrogénnek oxidációja káliumpermanganattal nem olyan simán megy végbe, mint a milyennek ezt a kémhatást Kóssa Gyula dr. találta. A föltételektől függ, hogy ugyanazon káliumpermanganát mennyi cyanidot oxidál s a termékek viszonylagos mennyisége is ingadozik. A termékek között legállandóbban van carbonát vagy szénbioxid, ammonia, nitrit vagy nitrát, lúgos közegben cyanát, továbbá carbamid és bizonyos körülmények között jelentékeny mennyiségű oxamid.

2. László E. Dezső egy módszert ismertet meg, mely szerint a *phosphorsavat borban*, az eddigi eljárástól eltérőleg, felelte egyszerűen lehet meghatározni. 100 cm³ borból 15 cm³ 1:2 fs. salétromsavval és 100 cm³ ammoniummolybdáttal vízfürdőn, másfél-órái melegítésre, a phosphor teljesen leválik. Továbbá megállapította, hogy a borban organikus vegyület alakban nincs phosphorsav, minthogy a phosphorsav összes mennyisége

akár e módszer szerint, akár magnézia-mixturával leválasztható.

E véleménynel szemben Wartha Vincze kijelenti, hogy bár a borban a phosphorsav nem kétféle alakban van jelen, mindazáltal a mustban a phosphorsav mint organikus vegyület alkatrésze is kimutatható.

3. Wartha Vincze egy kitűnőnek talált eljárást ismertet meg, mellyel a *fehér borok vörösbé átmenő színét*, mi miatt a bor eladása sokszor nehézségekbe ütközik, nagyobb költség és káros utóhatás nélkül el lehet tüntetni. Szerinte 3—4% os hidrogénperoxidból fél liter, egy hektoliter borral elegyítve, a bor vörös árnyalatát néhány nap múlva egészen eltünteti s a bor nagyon szép tetszetős sárga színűvé válik. Az egész költség hektoliterenként 35—40 krajczárba kerül. Czélszerűnek tartja, hogy ezt az eljárást mennél szélesebb körben kipróbálják, hogy a hidrogénperoxid használhatóságáról mennél több tapasztalat alapján lehessen nyilatkozni.

4. Than Károly, a szakértekezlet elnöke bejelenti, hogy a Magyar chemiai folyóiratra eddig beérkezett előfizetések szerint a folyóiratot 1895 januárius havában meg lehet indítani.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(25.) A f. évi szeptemberi 301. sz. füzet 496. és 497. oldalain azt olvastam, hogy az *Ostrya carpinifolia* nevű fának neve nem a nép ajkáról van véve, hanem azt Veszelszki Antal adta neki, vagyis ő nevezte volna el Vénitznek.

Ezzel szemben teljes pozitivitással, gyakorlatból származó tapasztalataim alapján állíthatom, hogy a nép is *vincz-* (és *veincz*) fának nevezi. Erről úgy én, mint itt levő szaktársaim meggyőződünk s bárkit szívesen el fogok kalauzolni a helybeli r. k. parochiának Long nevű (más néven Mozsolya) erdejébe, a hol az *Ostrya carpinifolia* előfordul. Ezen erdő mellett van Alsó-Bereczki község, melynek lakószai s az újhelyi erdei munkások, az Ost. c.-t *vinczfának*, *veinczfának* nevezik.

Szavahihető szaktársamtól hallottam továbbá, hogy a Rába melléki berkekben szintén előfordul s ott *vénicznek* hívják.

Megjegyzem még, hogy a *Clematis Vitalba*-val nem tévesztettem össze.

MÁRTON SÁNDOR.

(26.) *A véniczfáról*. Megengedem, hogy a *véniczfa* és *vinczfa* egy eredetű lehet; de hogy micsoda fa az a *vinczfa*, a multkori közleményből nem tudtam meg; legfeljebb a szilfa rokona vagy fajtája? Azt azonban látatlanban is bizonyosan állíthatom, hogy a bodrog- és latorczamelléki *vinczfa* nem az *Ostrya carpinifolia*, vagyis nem a komlóbükk. Ez a fa t. i. tengerpartmelléki fa, a magyar haza kontinentális részében nem terem, csak Fiume körül és Horvátországban; a bodrog- és latorcza-melléki, általában a magyar nép tehát sem nem ismeri, sem *vinczfának* nem nevezhette. Az *Ostrya* tehát *komlóbükk* még mindig lehet.

Nekünk is van egy kis nyelvérzékünk, hogy a magyarosat a németesnek vagy idegennék fel ne áldozzuk és »holmi német

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.